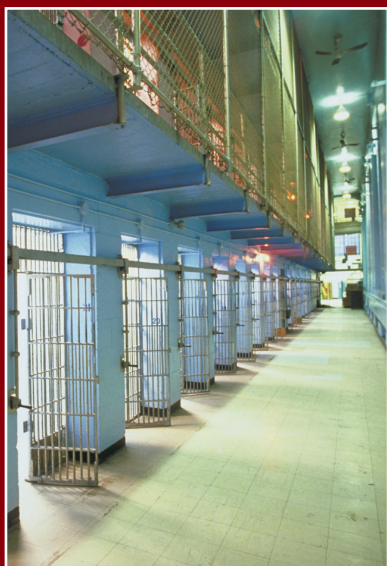

Leksykon prawa karnego procesowego

100

podstawowych
pojęć

pod redakcją

Wojciecha Cieślaka

Krzysztofa Woźniewskiego

Wydawnictwo C.H. Beck

Leksykon prawa karnego procesowego 100 podstawowych pojęć

W sprzedaży z tej serii:

E. Bagińska (red.)

LEKSYKON PRAWA CYWILNEGO CZĘŚĆ OGÓLNA

red. K. Zeidler, P. Rybiński

LEKSYKON RETORYKI PRAWNICZEJ

Jakub Stelina (red.)

**LEKSYKON PRAWA PRACY. 100 PODSTAWOWYCH
POJĘĆ, 2 wydanie**

A. Powałowski (red.)

LEKSYKON PRAWA KONKURENCJI

A. Powałowski (red.)

LEKSYKON PRAWA OCHRONY KONSUMENTÓW

K. Zeidler (red.)

LEKSYKON PRAWA OCHRONY ZABYTKÓW

www.ksiegarnia.beck.pl

[Kup książkę](#)

Leksykon

prawa karnego procesowego

100 podstawowych pojęć

pod redakcją
Wojciecha Cieślaka
Krzysztofa Woźniewskiego

Wydawnictwo C.H. Beck
Warszawa 2012

[Kup książkę](#)

Autorzy leksykonu:

Wojciech Cieślak [W.C.], Stanisław Cora [S.C.],
Piotr Rogoziński [P.R.], Sławomir Steinborn [S.S.],
Krzysztof Woźniewski [K.W.], Łukasz Cora [Ł.C.],
Marta Flis-Świeczkowska [M.F.-Ś.],
Wojciech Zalewski [W.Z.], Tomasz Snarski [T.S.].

Redakcja: Joanna Ablewicz

Projekt okładki: Robert Rogiński

© Wydawnictwo C.H. Beck 2012

Wydawnictwo C.H. Beck Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17, 00-203 Warszawa

Skład i łamanie: Wydawnictwo C.H. Beck
Druk i oprawa: Elpil, Siedlce

ISBN 978-83-255-3859-0

ISBN e-book 978-83-255-3860-6

[Kup książkę](#)

SPIS TREŚCI

Słowo wstępne.....	IX
Wykaz podstawowej literatury przedmiotu.....	XI
Wykaz skrótów	XIII
ABOLICJA.....	1
AMNESTIA.....	3
AKT OSKARŻENIA	5
APELACJA.....	8
BIEGŁY	11
BEZWZGLĘDNE PRZYCZYNY ODWOŁAWCZE	15
CIĘŻAR DOWODU.....	20
CZYNNOŚCI NIECIERPIĄCE ZWŁOKI.....	22
CZYNNOŚCI OPERACYJNO-ROZPOZNAWCZE	25
CZYNNOŚCI PROCESOWE	30
CZYNNOŚCI SPRAWDZAJĄCE	36
DECYZJE PROCESOWE: WYROKI, POSTANOWIENIA, ZARZĄDZENIA	39
DEWOLUTYWNOŚĆ.....	43
DOKUMENTOWANIE CZYNNOŚCI PROCESOWEJ (PROTOKÓŁ, NOTATKA URZĘDOWA).....	45
DOWÓD	49
DOZÓR POLICJI	55
EKSTRADYCJA.....	57
EUROPEJSKI NAKAZ ARESZTOWANIA	63
GRANICE ŚRODKA ODWOŁAWCZEGO	71
GRAVAMEN	74
IMMUNITETY	79
<i>IN DUBIO PRO REO</i>	83
KASACJA	86
KONSENSUALIZM PROCESOWY	90
KONWALIDACJA I KONWERSJA.....	99
LIST ŻELAZNY.....	102
MEDIACJA.....	104

NOTORYJNOŚĆ, OCZYWISTOŚĆ,	
UPRAWDOPODOBNIENIE, DOMNIEMANIE	108
OBROŃCA	111
ODROCZENIE	115
ODSZKODOWANIE ZA NIESŁUSZNE SKAZANIE,	
TYMCZASOWE ARESZTOWANIE LUB	
ZATRZYMANIE	120
ODWOŁALNOŚĆ	123
OKAZANIE (REKOGNICJA)	125
PISMO PROCESOWE	127
PODSŁUCH PROCESOWY (KONTROLA I UTRWALANIE	
ROZMÓW)	128
PORĘCZENIE	133
POSIEDZENIE SĄDU	137
POSTĘPOWANIE JURYSDYKCYJNE	139
POSTĘPOWANIE NAKAZOWE	144
POSTĘPOWANIE PRZYSPIESZONE	147
POSTĘPOWANIE UPROSZCZONE	152
POSTĘPOWANIE W SPRAWACH Z OSKARŻENIA	
PRYWATNEGO	155
POSTĘPOWANIE WYKONAWCZO-LIKWIDACYJNE	158
POSZUKIWANIE OSKARŻONEGO I LIST GOŃCZY	161
POWÓD CYWILNY	163
POWÓDZTWO ADHEZYJNE	168
PRAWOMOCNOŚĆ	177
PRZEDAWNNIENIE	185
PRZEDMIOT PROCESU KARNEGO	189
PRZEDSTAWIENIE ZARZUTÓW	190
PRZEKAZANIE ŚCIGANIA KARNEGO	193
PRZERWA	195
PRZESŁANKI PROCESOWE	199
PRZESZUKANIE	205
REGUŁY <i>NE PEIUS</i>	210
ROZPRAWA	216
SKŁAD SĄDU	224
SPRZECIW	229
STRONA PROCESOWA	231

SUSPENSYWNOŚĆ.....	240
ŚRODKI ODWOŁAWCZE.....	242
ŚRODKI ZAPOBIEGAWCZE.....	244
ŚRODKI ZASKARŻENIA.....	248
ŚWIADEK.....	250
ŚWIADEK ANONIMOWY (<i>INCOGNITO</i>).....	255
ŚWIADEK KORONNY.....	257
TERMINY PROCESOWE.....	260
TRYBY ŚCIGANIA.....	265
TYMCZASOWE ARESZTOWANIE.....	268
UŁASKAWIENIE.....	272
WARUNKOWE UMORZENIE POSTĘPOWANIA	
KARNEGO.....	284
WŁAŚCIWOŚĆ SĄDU.....	286
WNIOSEK DOWODOWY.....	294
WSTĘPNA KONTROLA OSKARŻENIA.....	298
WYJAŚNIENIA.....	302
WYŁĄCZENIE ORGANU PROCESU KARNEGO.....	305
WYROK.....	310
WYROK ŁĄCZNY.....	319
WZGLĘDNE PRZYCZYNY ODWOŁAWCZE.....	325
ZABEZPIECZENIE MAJĄTKOWE.....	328
ZAKAZ DOWODOWY.....	331
ZAKAZ OPUSZCZANIA KRAJU.....	337
ZAKAZ <i>REFORMATIONIS IN PEIUS</i>	339
ZASADA BEZPOŚREDNIOŚCI.....	346
ZASADA KONTROLI.....	355
ZASADA LEGALIZMU.....	357
ZASADA LOJALNOŚCI PROCESOWEJ.....	360
ZASADA OPORTUNIZMU.....	363
ZASADA PRAWDY MATERIALNEJ.....	366
ZASADA PROCESOWA.....	369
ZASADA SKARGOWOŚCI.....	372
ZASADA SWOBODNEJ OCENY DOWODÓW.....	375
ZASADA TRAFNEJ REAKCJI KARNEJ.....	378
ZATRZYMANIE.....	379
ZAWIADOMIENIE O PRZESTĘPSTWIE.....	386

SPIIS TREŚCI

ZAWIESZENIE POSTĘPOWANIA KARNEGO	390
ZAŻALENIE	393
ZEZNANIA	396
ZWROT SPRAWY DO UZUPEŁNIENIA POSTĘPOWANIA PRZYGOTOWAWCZEGO	399
Indeks	403

SŁOWO WSTĘPNE

Oddajemy w ręce czytelników leksykon prawa karnego procesowego zawierający próbę syntetycznego przedstawienia najbardziej podstawowych pojęć funkcjonujących w nauce prawa karnego procesowego. Naszym zamierzeniem było dokonanie prezentacji poszczególnych pojęć i instytucji w sposób krótki, aczkolwiek starający się uchwycić istotę prawnoprocesową poszczególnych haseł. Z uwagi na podstawowego adresata niniejszego opracowania, jakim będzie – jak sądzimy – student wydziału prawa i administracji oraz osoby niebędące prawnikami, treść poszczególnych haseł ogranicza się jednak tylko do wskazania podstawowych wiadomości czasami z niezbędnym rozszerzeniem.

Pragniemy podkreślić, że prezentowane opracowanie nie może zastąpić podręczników procedury karnej, niemniej może stanowić przydatne narzędzie wspomagające zapoznanie się z szczegółową problematyką karnopprocesową. Chcemy też poczynić zastrzeżenie, że dla nas, jako autorów wywodzących się z gdańskiego środowiska procesualistów, inspirację w poszukiwaniu sensu prawnego poszczególnych haseł stanowił dorobek naukowy prof. *Mariana Cieślaka*, jednego z najwybitniejszych procesualistów polskich, a także osiągnięcia naukowe prof. *Jana Grajewskiego*.

dr hab. Prof. UG *Wojciech Cieślak*
dr hab. *Krzysztof Woźniewski*

WYKAZ PODSTAWOWEJ LITERATURY PRZEDMIOTU

I. Podręczniki do nauki prawa karnego procesowego

- G. Artymiak, M. Rogalski, *Proces karny. Część ogólna*, Warszawa 2012.
- G. Artymiak, M. Rogalski, Z. Sobolewski (red.), *Proces. Część szczególna*, Warszawa 2012.
- B. Bieńkowska, P. Kruszyński, C. Kulesza, P. Piszczek, *Wykład prawa karnego procesowego*, P. Kruszyński (red.), Białystok 2004.
- M. Cieślak, *Polska procedura karna. Podstawowe założenia teoretyczne*, Warszawa 1984.
- W. Daszkiewicz, *Prawo karne procesowe. Zagadnienia ogólne*, t. 1, Bydgoszcz 1999, t. 2, Bydgoszcz 2001.
- J. Grajewski, *Przebieg procesu karnego*, Warszawa 2012.
- J. Grajewski (red.), *Prawo karne procesowe. Część ogólna*, Warszawa 2011.
- T. Grzegorzczuk, J. Tylman, *Polskie postępowanie karne*, Warszawa 2011.
- R. Kmiecik, E. Skrętowicz, *Proces karny. Część ogólna*, Warszawa 2009.
- R. Kmiecik (red.), *Prawo dowodowe: zarys wykładu*, Warszawa 2008.
- K. Marszał, *Proces karny: zagadnienia ogólne*, Katowice 2008.
- K. Marszał, S. Stachowiak, K. Sychta, J. Zagrodnik, K. Zgryzek, *Proces karny. Przebieg postępowania*, Katowice 2008.
- A. Marek, S. Waltoś, *Podstawy prawa i procesu karnego*, Warszawa 2008.
- A. Murzynowski, *Istota i zasady procesu karnego*, Warszawa 1994.
- Z. Świda, R. Ponikowski, W. Posnow, *Postępowanie karne. Część ogólna*, Warszawa 2008.
- S. Waltoś, *Proces karny. Zarys systemu*, Warszawa 2009.

II. Komentarze

- J. Bratoszewski, L. Gardocki, Z. Gostyński, S.M. Przyjemski, R.A. Stefański, S. Zabłocki, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Z. Gostyński (red.), t. 1, Warszawa 2003, t. 2 i 3, Warszawa 2004.
- K.T. Boratyńska, A. Górski, A. Sakowicz, A. Ważny, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 2009.

WYKAZ PODSTAWOWEJ LITERATURY PRZEDMIOTU

- J. Grajewski* (red.), *L.K. Paprzycki, S. Steinborn*, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2010.
- T. Grzegorzcyk*, Kodeks postępowania karnego oraz Ustawa o świadku koronnym. Komentarz, Warszawa 2008.
- P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek*, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, *P. Hofmański* (red.), t. 1–2, Warszawa 2011 i t. 3, Warszawa 2012.

WYKAZ SKRÓTÓW

1. Akty prawa krajowego

EKE	Europejska konwencja o ekstradycji z 13.12.1957 r. (Dz.U. z 1994 r. Nr 70, poz. 307 ze zm.)
EKPCz	Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzona w Rzymie 4.11.1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.)
KC	ustawa z 23.4.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16, poz. 93 ze zm.)
KK	ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. Nr 88, poz. 553 ze zm.)
KKS	ustawa z 10.9.1991 r. – Kodeks karny skarbowy (t.j. Dz.U. z 2007 r. Nr 111, poz. 765 ze zm.)
KKW	ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. Nr 90, poz. 557 ze zm.)
Konstytucja RP ..	Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.4.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)
KPA	ustawa z 14.6.1960 r. – Kodeks postępowania ad- ministracyjnego (t.j. Dz.U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 ze zm.)
KPC	ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywil- nego (Dz.U. Nr 43, poz. 296 ze zm.)
KPK	ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 89, poz. 555 ze zm.)
KPW	ustawa z 24.8.2001 r. – Kodeks postępowania w spra- wach o wykroczenia (t.j. Dz.U. z 2008 r. Nr 133, poz. 848 ze zm.)
KRO	ustawa z 25.2.1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. Nr 9, poz. 59 ze zm.)
PrBank	ustawa z 29.8.1997 r. – Prawo bankowe (t.j. Dz.U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 ze zm.)
ŚKU	ustawa z 25.6.1997 r. o świadku koronnym (t.j. Dz.U. z 2007 r. Nr 36, poz. 232 ze zm.)

WYKAZ SKRÓTÓW

PrUSP ustawa z 27.1.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. Nr 98, poz. 1070 ze zm.)

2. Organy, instytucje

ETPC Europejski Trybunał Praw Człowieka
ETS Europejski Trybunał Sprawiedliwości
MS Minister Sprawiedliwości
MSWiA Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji
NSA Naczelny Sąd Administracyjny
RPO Rzecznik Praw Obywatelskich
SA Sąd Apelacyjny
SN Sąd Najwyższy
SW Sąd Wojewódzki
TK Trybunał Konstytucyjny
UE Unia Europejska
WSA Wojewódzki Sąd Administracyjny

3. Czasopisma

AUL Acta Universitatis Lodzensis
Biul. SN Biuletyn Sądu Najwyższego
CzPKiNP Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych
Dz.U. Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej
EPS Europejski Przegląd Sądowy
IetA Ius et Administratio
GSP Gdańskie Studia Prawnicze
IN Ius Novum
KAG Kwartalnik Apelacji Gdańskiej
KPP Kwartalnik Prawa Prywatnego
KSP Krakowskie Studia Prawnicze
MoP Monitor Prawniczy
NP Nowe Prawo
OSA Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
OSN Orzecznictwo Sądu Najwyższego
OSNKW Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izby Karnej i Wojskowej
OSNPG Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Wydawnictwo Prokuratury Generalnej
OSP Orzecznictwo Sądów Polskich

OSPİKA	Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych w okresie 1957–1989
OTK	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
Pal.	Palestra
PAZ	Prawo, administracja, zarządzanie
PiP	Państwo i Prawo
PiŻ	Prawo i Życie
PPol.	Przegląd Policyjny
PPK	Problemy Prawa Karnego
Prob. Praw.	Problemy Praworządności
Prok. i Pr.	Prokuratura i Prawo
Prz. Orz. PA	Przegląd Orzecznictwa Prokuratury Apelacyjnej
Prz. Sejm	Przegląd Sejmowy
PS	Przegląd Sądowy
RPEiS	Ruch Prawniczy, Społeczny i Ekonomiczny
SI	Studia Iuridica
SP	Studia Prawnicze
SPE	Studia Prawno-Europejskie
Wok.	Wokanda
ZN IBPS	Zeszyty Naukowe Instytutu Badania Prawa Sądowego
ZN URz	Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego
ZN UJ	Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego
ZN UW	Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Warszawskiego
ZN WSZiP	Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Zarządzania i Prawa
ZOTE	Zbiory Orzecznictwa Trybunału Europejskiego
ZP UKSW	Zeszyty Prawnicze Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego

4. Inne skróty

ABW	Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego
art.	artykuł
CBA	Centralne Biuro Antykorupcyjne
ENA	Europejski Nakaz Aresztowania
godz.	godzina
m.in.	między innymi
n.	następny/-a/-e

WYKAZ SKRÓTÓW

niepubl.	niepublikowany/-a/-e
np.	na przykład
Nr.	numer
r.	rok
orz.	orzeczenie
ost.	ostatni/-a/-e
pkt.	punkt
post.	postanowienie
poz.	pozycja
przep. wprowad. ...	przepisy wprowadzające
red.	redakcja
Rozdz.	Rozdział
RP.	Rzeczpospolita Polska
s.	strona
SC	Służba Celna
SGr	Służba Graniczna
SN (7)	uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego
t.	tom
tj.	to jest
t.j.	tekst jednolity
tzw.	tak zwany
uchw.	uchwała
ust.	ustęp
uzas.	uzasadnienie
w.	wiek/u
wyr.	wyrok
w zw.	w związku
z.	zeszyt
zd.	zdanie
ze zm.	ze zmianami
zob.	zobacz
zł	złoty
ŻW	Żandarmeria Wojskowa

ABOLICJA

Abolicja (łac. *abolitio*, fr. *abolition* – umorzenie, usunięcie) tradycyjnie w nauce prawa karnego określana jest jako zbiorowe lub indywidualne z mocy aktu łaski darowanie kary przed jej orzeczeniem (W. Makowski (red.), Encyklopedia podręczna prawa karnego, s. 4). Zastosowanie abolicji w praktyce oznacza zatem zakaz ścigania przed skazaniem za dany czyn (J. Warylewski, Prawo karne, s. 501). Abolicja, obok → **przedawnienia**, → **amnestii**, → **ułaskawienia** czy → **immunitetów** należy do grupy instytucji związanych z zaniechaniem albo ograniczeniem reakcji karnej.

Abolicja prowadzi do oportunistycznego procesu, odmowy wszczęcia bądź zaniechania kontynuowania wcześniej wszczętego procesu karnego w sprawie przeciwko osobie, której dotyczy. Jest negatywną → **przesłanką procesową**, o charakterze „mieszanym” – mimo iż wyrasta z prawa karnego materialnego, to funkcjonuje tak jak typowe instytucje prawa karnego procesowego (S. Steinborn, Przesłanki procesowe, s. 150–151). Należy podkreślić, że zastosowanie abolicji jest możliwe wyłącznie do czasu uprawomocnienia

się wyroku skazującego, dotyczy zatem następujących etapów: brak postępowania karnego (zastosowanie abolicji będzie skutkowało odmową jego wszczęcia), postępowanie przygotowawcze, postępowanie sądowe, a także okres do uprawomocnienia się wyroku (zastosowanie abolicji będzie skutkowało umorzeniu postępowania). Słusznie podkreśla się, że zastosowanie abolicji jest korzystniejsze dla sprawcy od zastosowania amnestii, gdyż prowadzi ono do uniknięcia wydania wyroku skazującego (*P. Rogoziński*, Instytucja ulaskawienia, s. 92). Orzekanie, pomimo istnienia okoliczności wyłączającej postępowanie w postaci abolicji, stanowi → **bezwzględną przyczynę odwoławczą**. Warto także wskazać, że objęcie przez polskie prawo abolicją przestępstwa, którego dotyczy europejski nakaz aresztowania, stanowi obligatoryjną przesłankę odmowy jego wykonania (*S. Steinborn*, Komentarz, s. 925).

Zastosowanie abolicji, co do zasady, opiera się na regułach: nieodwołalności oraz niemożności zrzeczenia się. Zasada nieodwołalności abolicji oznacza, że nie może być stosowana warunkowo, zaś niemożność zrzeczenia się abolicji polega na braku możliwości odmowy skorzystania z jej dobrodziejstw przez skazanego (*P. Rogoziński*, Instytucja ulaskawienia, s. 93). Jednakże wyjątkowo ustawy abolicyjne dopuszczają sprzeciw podejrzanego wobec skorzystania z dobrodziejstwa abolicji, co umożliwia osobie niesłusznie oskarżonej uzyskanie wyroku uniewinniającego (*J. Warylewski*, Prawo karne, s. 501).

Literatura:

- J. Grajewski* (red.), Kodeks postępowania karnego. Komentarz. t. 2, Warszawa 2010;
W. Makowski (red.), Encyklopedia podręczna prawa karnego, t. 1, Warszawa 1931;
P. Rogoziński, Instytucja ulaskawienia w prawie polskim, Warszawa 2009;

S. Steinborn, *Przesłanki procesowe*, [w:] *Prawo karne procesowe – część ogólna*, J. Grajewski (red.), Warszawa 2009;
J. Warylewski, *Prawo karne. Część ogólna*, Warszawa 2009.

[T.S.]

AMNESTIA

Amnestia (łac. *oblivio* – zapomnienie, puszczenie w niepamięć) to w odróżnieniu od indywidualnego aktu łaski (→ **ułaskawienie**) akt powszechny, o charakterze ogólnym, określany jako zbiorowy akt łaski przybierający postać ustawy (W. Cieślak, *Prawo karne*, s. 245). Wraz z abolicją amnestia wchodzi w zakres pojęcia ułaskawienia *sensu largo* (W. Makowski (red.), *Encyklopedia podręczna prawa karnego*, s. 47).

Amnestia, obok → **przedawnienia**, → **abolicji**, → **ułaskawienia** czy → **immunitetów** należy do grupy instytucji związanych z zaniechaniem albo ograniczeniem reakcji karnej. Amnestia może prowadzić do złagodzenia lub darowania kary. Zastosowanie amnestii znosi prawne skutki prawomocnego skazania. Uchwalenie ustawy amnestyjnej wiąże się niejednokrotnie z upamiętnieniem ważnych wydarzeń, najczęściej rozstrzygające dla jej wprowadzenia są raczej aktualnej polityki karnej (J. Warylewski, *Prawo karne*, s. 502). Niejednokrotnie w historii amnestia była stosowana aby uspokoić sytuację społeczną po okresie gwałtownej transformacji ustrojowej czy wszelkiego rodzaju konfliktach wewnętrzpaństwowych (J. Bednarszak, *Amnestia*, s. 61–70). Nie należy także zapominać o humanitarnym znaczeniu amnestii.

Amnestii, jako nadzwyczajnej instytucji mającej na celu korekturę prawomocnie orzeczonych kar, nie należy stosować zbyt często. Zniweczyłoby to funkcje kary, pozbawiając represję karną realnego wpływu na strukturę przestępczości (W. Świda, *Prawo karne*,